Viite

HE 137/2018 vp

Yhteyshenkilö

Camilla Hägglund-Palmqvist

Asia

HE 137/2018 vp HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI RESERVIPOLIISISTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle on annettu mahdollisuus lausunnon antamiseen hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi reservipoliisista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, HE 137/2018 vp.

Voimassa olevan lain mukaan täydennyspoliisi on poliisin reservi, joka voidaan valtioneuvoston päätöksellä ottaa käyttöön, mikäli se on tarpeen valtion turvallisuuden tai poikkeuksellisten olojen vuoksi. Nyt ehdotettavalla lainsäädännöllä lain soveltamisalaa laajennettaisiin koskemaan myös normaaliolojen häiriötilanteita eikä pelkästään poikkeusoloja ja puolustustilaa. Laissa säädettäisiin reservipoliisin tehtävistä, toimivaltuuksista, velvollisuuksista sekä oikeudesta käyttää voimakeinoja. Järjestelmän tarkoituksena on toimia poliisin reservinä yllättävissä, poikkeuksellisissa ja väliaikaisissa tilanteissa.

Valtioneuvosto päättää reservipoliisin sijoittamisesta.

Valtakunnan ja Ahvenanmaan välinen toimivallan jako

Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 6 kohdassa säädetään, että Ahvenanmaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat yleistä järjestystä ja turvallisuutta itsehallintolain 27 §:n 27, 34 ja 35 kohdassa säädetyin poikkeuksin, sekä asioissa, jotka koskevat palo- ja pelastustoimea.

Valtakunnan toimivaltaan kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 3 kohdan mukaan valtion viranomaisten järjestysmuoto ja toiminta, 28 kohdan mukaan väestönsuojelu ja 34 kohdan mukaan puolustus- ja rajavartiolaitos, järjestysvallan toiminta valtion turvallisuuden varmistamiseksi, puolustustila ja valmius poikkeusolojen varalta.

Ahvenanmaan osalta ohjeessa todetaan, että Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 34 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat järjestysvallan toimintaa valtion

turvallisuuden varmistamiseksi, puolustustilaa ja valmiutta poikkeusolojen varalta. Näiltä osin valmiuslakia sovelletaan Ahvenanmaalla.

Tasavallan presidentin asetuksella poikkeusoloihin varautumista koskevien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa (900/2000) säädetään, että Ahvenanmaan maakunnassa niistä valtakunnan viranomaisille kuuluvista valmistelevista hallintotehtävistä ja muista valmistelevista tehtävistä, jotka kuuluvat väestönsuojeluun, huoltovarmuuteen tai yleiseen poikkeusoloihin varautumiseen, huolehtivat valtakunnan ja maakunnan viranomaiset yhdessä. Näitä tehtäviä varten on valmiusasioiden yhteistyövaltuuskunta.

Lisäksi itsehallintolain 27 §:n 28 kohdassa säädetään, että valmiuslain 121 §:ssä tarkoitettu maakunnassa asuvien henkilöiden siirto maakunnan ulkopuolella sijaitsevalle paikkakunnalle voidaan tehdä vain maakunnan hallituksen suostumuksella.

Niin sanotulla sopimusasetuksella (1177/2009) Ahvenanmaan toimivalta jakaantuu Ahvenanmaan poliisiviranomaisen ja valtakunnan poliisin välillä. Asetuksen 1 §:n mukaan maakunnan poliisin tehtävänä on ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta sekä suorittaa muut poliisille kuuluvat tehtävät, jollei toisin erikseen säädetä laissa tai asetuksessa taikka määrätä 4

§:n nojalla. Valtakunnan poliisi vastaa maakunnassa valtion turvallisuudesta sekä hoitaa suojelupoliisille ja keskusrikospoliisille kuuluvat tehtävät. 6

§:n mukaan poliisihallituksen on maakunnan poliisipäällikön taikka tämän määräämän muun virkamiehen pyynnöstä annettava virka-apua maakunnan poliisitoimintaa koskevissa asioissa. Asetuksen soveltamista koskevien asioiden käsittelemistä varten on Ahvenanmaan poliisiyhteistyöneuvottelukunta.

Maakunnan hallituksen lausunto

Maakunnan hallitus on antanut reservipoliisilainsäädäntöehdotusta koskevan lausunnon sisäministeriön poliisiosastolle,

maakunnan hallituksen diaarinumero ÅLR 2018/2393. Koska kyseisessä lausunnossa esitettyjä näkökantoja ei ole otettu huomioon, esitämme ne uudelleen.

Maakunnan hallitus toteaa, että reservipoliisia koskeva lainsäädäntö kuuluu Ahvenanmaan toimivaltaan. Siksi nyt käsiteltävänä oleva lainsäädäntö ei tule voimaan Ahvenanmaalla. Maakunnan hallituksen mielestä tämä olisi tarpeen mainita esityksessä.

Ehdotuksessa todetaan, että reservipoliiseja voitaisiin käyttää myös Ahvenanmaalla. Sen selventämiseksi, milloin näin voisi tapahtua, esityksessä olisi mainittava, että se voi tapahtua poikkeusoloissa tai maakunnan poliisin pyytäessä Poliisihallitukselta virka-apua. Näissä tapauksissa valtakunnan viranomaiset päättävät siitä, mitä henkilöstöä käytetään tehtävien hoitoon Ahvenanmaalla.

Lisäksi maakunnan hallitus toteaa, että Ahvenanmaata koskeva kuvaus pitää paikkansa lukuun ottamatta sivuilla 26 ja 27 olevaa viimeistä kappaletta. Koska maakunnalla ei ole reservipoliisia koskevaa lainsäädäntöä,

Ahvenanmaan poliisiyhteistyöneuvottelukunta ei voi päättää reservipoliisin käytöstä maakunnassa. Tämä tulisi siis korjata.

Muilta osin maakunnan hallituksella ei ole mitään huomautettavaa reservipoliisia koskevasta lakiehdotuksesta.

Ministeri Nina Fellman

Lakimies Camilla Hägglund-Palmqvist